

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Ярова Ліліана Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	383
Калашнікова Людмила Володимирівна СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ ЩОДО УБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	385
Яковлева Лілія Іванівна ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ІСТИНА, ІДЕНТИЧНІСТЬ, ІНТЕЛЕКТУАЛИ.....	388
Яценко Микола Анатолійович СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ВІРТУАЛЬНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ МОЛОДІ.....	391
Каретна Ольга Олександрівна ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	395
Прохоренко Євгенія Яківна ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	398
Дмитрієв Вадим Вадимович ВПЛИВ «МЕДІАТИЗОВАНОЇ РЕАЛЬНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ.....	401

СЕКЦІЯ 20. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Цільмак Олена Миколаївна РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПСИХОЛОГІВ.....	404
Ульянов Вадим Олексійович ХРОНІЧНИЙ СТРЕС В ФЕНОТИПІЧНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНЕТИЧНИХ НАСЛІДКІВ ТРИВАЛОГО ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОЇ РАДІАЦІЇ.....	406
Бакурідзе Ніна Григорівна НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСІБ З ЛЕГКОЮ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ ТА ВИБУХОВИМИ УШКОДЖЕННЯМИ ОКА У ВІДДАЛЕНОМУ ПЕРІОДІ.....	410
Герашенко Олександр Сергійович КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	412
Гурін Руслан Сергійович ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	415
Джежик Ольга Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ЯК ОСНОВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В ПРАВОЗАСТОСОВЧІЙ ГАЛУЗІ.....	417
Корнута Людмила Михайлівна ПСИХОЛОГІЯ КОМАНДНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД КРИЗИ.....	420
Лісовенко Анна Федорівна ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА КРИЗУ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	422
Павзюк Анатолій Анатолійович ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ СТІЙКОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА У КРИЗОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	426
Репнова Тетяна Петрівна ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У ПОДОЛАННІ РИГІДНОСТІ МИСЛЕННЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	428
Самара Ольга Євгенівна ВПЛИВ ПОРУШЕНЬ СЕКСУАЛЬНОЇ СФЕРИ НА ЗРОСТАННЯ СУЇЦИДАЛЬНИХ НАСТРОЇВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	430

СЕКЦІЯ 20.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

***Керівник секції:** завідувачка кафедри психології, доктор юридичних наук,
професор Цільмак Олена Миколаївна*

***Секретар секції:** доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук,
доцент Татяничков Андрій Олександрович*

Цільмак Олена Миколаївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри психології, доктор юридичних наук, професор*

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПСИХОЛОГІВ

Для забезпечення якості освітнього процесу велике значення має Освітньо-професійна програма. В Національному університеті «Одеська юридична академія» Освітньо-професійна програма «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти [1] (надалі – ОПП), розроблена відповідно до Стандарту вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 № 564. З часу її запровадження в освітній процес, вона зазнала досить багато якісних та кількісних змін. Так, наприклад, тільки у 2024 році робочою групою ОПП «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, було:

1. Перероблено її структуру відповідно до нової форми, яка вказана у «Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія».

2. Збільшено кількість освітніх компонентів (далі – ОК) циклу професійної підготовки, зокрема, додано: ОК 13 (Сімейне психологічне консультування), ОК 14 («Практикум з психотерапії та психокорекції»), ОК 15 («Етнопсихологія»). Тобто дисципліни вільного вибору здобувачів: «Сімейне консультування» та «Практикум з психотерапії та психокорекції» перенесено до обов'язкових компонентів. Для запровадження цього перерозподілено кредити: 1) зменшено кількість кредитів обов'язкових освітніх компонентів: з 4х кредитів на 3 кредити: ОК 1-3, 5-7 10-12; з 8-ми кредитів на 5-ть – ОК 17; 2) зменшено кількість кредитів для вибіркових освітніх компонентів (далі – ВК) – з 4-х на 3-и, при цьому до вибіркових компонентів додано – ВК7, ВК8, ВК9. Зазначені зміни сприяють розвитку професійної компетентності у майбутніх психологів та їхній академічній свободі.

3. Також, для модернізації та удосконалення ОПП кафедра постійно здійснює моніторинг ОПП інших ЗВО (зокрема, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету «Острозька академія», Харківського національного університету внутрішніх справ, Карлового університету, Лондонського університету Метрополітен, Великобританія та тощо), в результаті чого було ураховано їхній передовий досвід.

Відповідно до внесених змін в ОПП (2024 року), перероблено «Матрицю відповідності програмних результатів навчання освітнім компонентам освітньої програми підготовки здобувачів», «Матрицю відповідності програмних компетентностей програмним результатам навчання освітньої програми підготовки здобувачів» та «Структурно-логічну схему».

Всі зміни, які відбувалися у процесі модернізації змісту підготовки майбутніх психологів, сприяли тому, що навчальний процес став більш якісним та практикоорієнтованим. Зокрема, в рамках вивчення навчальних дисциплін: «Сімейне психологічне консультування», «Технології психологічного консультування», «Практикум з арт-терапії», «Проективна психодіагностика», «Психологія емоцій та почуттів» та ін., – здобувачам пропонується підібрати та систематизувати певні психотехнології психологічного консультування та методи психодіагностики, зразки необхідних матеріалів до них, психоедукційні пам'ятки та тощо. Для цього в освітній процес був запроваджений дидактико-методичний комплекс: «Психологічна скриня». А на практичних заняттях, зазначених дисциплін, здобувачі вчаться проводити психологічне консультування застосовуючи різноманітні психотехнології (методи, вправи, техніки) та обробляти результати психодіагностики.

Інноваційним є підхід кафедри психології й до процесу проходження здобувачами практики. Майбутні психологи проходять практику у психологічних службах: закладів освіти, закладів охорони здоров'я, Національної поліції України, Національної гвардії України, Збройних сил України, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Центру соціальних служб Одеської міської ради, комунальної установи «Центр матері та дитини», комунального некомерційного підприємства «Одеський обласний центр екстреної медичної допомоги і медицини катастроф» Одеської обласної ради, Філії Державної установи «Центр пробації» в Одеській області», Комунальної установи «Одеський інклюзивно-ресурсний центр № 5», ГО «Міжнародний Центр «Психосоціальних Рішень», Психологічній студії Ольги Самари «Совунья», Лабораторії практичної та прикладної психології та тощо.

Пошук здобувачами себе у певних різновидах психологічної діяльності є однією із важливих умов практикоорієнтованого навчання. Тому, під час практики здобувачі, дотримуючись принципів: «не нашкодь», біоетики, екологічності, науковості, системності, стереоскопічності, зворотного зв'язку та ін., – включаються у процеси: надання психологічної допомоги, психодіагностики, психокорекції та психологічної просвіти.

Таким чином, в Національному університету «Одеська юридична академія», в результаті пильного спостереження за потребами ринку праці, а також потребами здобувачів, – підготовка майбутніх психологів здійснюється на високому якісному практико-орієнтованому рівні, що сприятиме розвитку у них професійної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Освітньо-професійна програма «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти. URL: <https://onua.edu.ua/ua/studentu-ua/osvitni-programy/perelik-osvitnikh-prohram?view=article&id=5340:psihologiya-oppi-magistry-053-psihologiya&catid=615>

Ключові слова: освітній процес, освітньо-професійна програма, психологія, професійна компетентність психолога, практикоорієнтованість навчання.

Keywords: educational process, educational and professional program, psychology, professional competence of a psychologist, practice-oriented training.

Ульянов Вадим Олексійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри психології, доктор медичних наук, професор*

ХРОНІЧНИЙ СТРЕС В ФЕНОТИПІЧНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНЕТИЧНИХ НАСЛІДКІВ ТРИВАЛОГО ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОЇ РАДІАЦІЇ

У сучасній біології та медицині розрізняють психологічний (психоемоційний) і біологічний (зокрема екологічний) стрес. Іонізуюча радіація є прикладом екологічного стрес-агента, проте за певних умов вона може супроводжуватися психоемоційними компонентами [1]. Наслідки аварії на ЧАЕС являють собою складну комбінацію дії іонізуючого випромінювання, інших нерадіаційних чинників забруднення, а також інтенсивного психологічного й соціального стресу [2; 3].

Відомо, що психоемоційний стрес виступає індуктором і модифікатором генетичних ушкоджень у ссавців. Крім того, на тлі такого стресу підвищується чутливість організму до несприятливих чинників довкілля, включно з тими, що здатні викликати пошкодження геному [4].

У частини населення, що постраждало внаслідок аварії на ЧАЕС і зазнало впливу малих доз опромінення, формується хронічний емоційний стрес, що супроводжується соматичними порушеннями. Стан здоров'я цих осіб значною мірою обумовлений стресогенними ушкодженнями, що заслуговують на особливу увагу.

Біологічні ефекти малих доз іонізуючого випромінювання можуть проявлятися виразніше за умов емоційного перенапруження. При цьому характер поєднаної дії залежить від індивідуальної чутливості організму. Отже, існують пере-